

DALŠÍ NÁLEZY FRAGMENTŮ LATÉNSKÝCH SKLENĚNÝCH NÁRAMKŮ ZE STŘEDNÍCH ČECH

Jiří Waldhauser

Zaostřená pozornost českých archeologů minulých dvou desetiletí na laténské sklo, vyvolaná komplexní studií N. Venclové (1990), přinesla ovoce v podobě zveřejnění dalších fragmentů skleněných náramků ze všech částí Čech. Téměř příkladný stupeň jejich publikovanosti, blížící se pro Pojizeří prakticky úplnosti, doplňují další čtyři nové nálezy ze severu Středočeského kraje, okresů Mladá Boleslav a Mělník.

SLIVÍNKO (OKR. MLADÁ BOLESLAV)

Již krátkodobé povrchové sledování lokality Slivínko, známé od roku 1960 (Waldhauser 1996, 119; Waldhauser – Krásný 2006, 91–98, obr. 9:4–13; Waldhauser 2007, 357–358, obr. 2:1–2), přineslo dva další fragmenty skleněných náramků. Prospekci po orbě prováděl objevitel naleziště a dlouholetý spolupracovník Muzea Mladoboleslava Tomáš Gajdoš z Dolních Košátek.

V pořadí čtrnáctý zlomek skleněného náramku světlejší modré kobaltové barvy přišel na světlo světa po jarní orbě roku 2008 (rozměry: d. 21 mm, v. 18 mm, š. 6 mm, obr. 1:1) náleží poměrně vzácnému typu 8c podle klasifikace T. E. Haevernickové (1960) a N. Venclové (1990) s datací výroby v LT C2; těžiště geografického výskytu leží ve Švýcarsku a Bavorsku; v Itálii časový výskyt spadá nepochybně před 2. polovinu 3. století (Venclová 2008, 125).

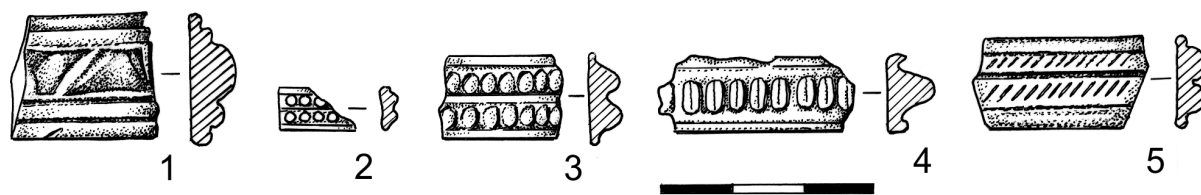
Patnáctý fragment náramku z výrazně tmavě modrého „kobaltového“ skla taktéž předal jmenovaný nálezce do mladoboleslavského muzea, tentokrát po podzimním zorání lokality Slivínko v roce 2008, rovněž v poloze 2 (rozměry: d. 10 mm, v. 5 mm, š. 1,5 mm, obr. 1:2). Povrch s výjimkou lomů výjimečně vykazuje patrné stopy působení vyšších teplot, projevující se na několika ploškách nepříliš výrazným porézním povrchem. Jde o běžný typ 13 s počátky výskytu v LT C1, dále s kulminací oblíbenosti v LT C2 a dozníváním v LT D1 po celé střední Evropě včetně koncentrace v Čechách (Venclová 1990).

Patnáct fragmentů skleněných náramků ze Slivínka řadí tuto lokalitu na jedno z předních míst v Čechách, v podstatě na 4. pořadí po sídlištích na Novostrašceku a po mimořádné kolekci z oppida Stradonice (o nichž není ve všech případech zcela jisté, zda *en gros* z lokality vůbec pochází).

Dodatečně bylo vyvinuto úsilí získat absolutní datum k chronologicky velmi významnému nálezu celku z objektu 1/2002 ze Slivínka s nálezy fragmentů dvou skleněných a dvou švartnových kruhů (Waldhauser – Krásný 2006, 95–96, obr. 9:2–3,4,6), které v tradiční chronologii náleží do 2. poloviny 3. století. Radiokarbonový test z uhlíků dřevin ze zmíněné polozemnice, zpracovaný pod laboratorním číslem 6050 v zařízení Archeologického ústavu AV ČR v Praze, přinesl datum 2373 ± 80 (po kalibraci 743–217 BC), což zjevně vybočuje z očekávaného datování na základě tradiční chronologie.

BENÁTKY NAD JIZEROU III-OBODŘ (OKR. MLADÁ BOLESLAV)

Po podzimní orbě v roce 2008 nalezl již zmíněný amatérský archeolog, napojený na mladoboleslavské muzeum, na známém laténském sídlišti v katastrálním území Obodře (cf. Waldhauser 2002, 353–355) zlomek kobaltově modrého skleněného náramku (rozměry: d. 16 mm, v. 12 mm, š. 5 mm; obr. 1:3). Jedná se o typ 13, datovatelný do LT C1–C2 (Venclová 1990), což je ve shodě s rámcovým datováním keramiky z lokality především do LT C2–D1 (Waldhauser 2002). Jde opět o kobaltově modré sklo, nyní součást sbírek Muzea Mladoboleslava. Určený běžný typ 13 se vyznačuje geografickým rozptylem nejenom po celých Čech, ale i centrální Evropě (Venclová 1990, 127–128, tab. 18).

Obr. 1. Nové nálezy zlomků skleněných náramků. 1–2 – Slivínko, 3 – Benátky n. J. III-Obodř, 4 – Lobeč, 5 – Radovesice-Návrší, obj. 2/78. Kresba A. Waldhauserová

LOBEČ (OKR. MĚLNÍK)

V květnu roku 2007 prováděl MUDr. Miroslav Procházka (Praha) amatérský povrchový sběr ca 250 m SV od parkoviště před sokolovnou na známé lokalitě Pustý sad na SV okraji intravilánu Lobče (cf. Filip 1947, 73–75, tab. 67; Waldhauser 1996, 102–103 s nečisl. obr.). Kromě atypických zlomků patrně laténské keramiky našel fragment modrého kobaltového skleněného náramku, který uložil do své soukromé sbírky. Délka zlomku modré kobaltové barvy dosahuje 26 mm, v. 9 mm a š. 5 mm (obr. 1:4). Jedná se o vzácný typ 12a, datovatelný do stupně LT C1 s chronologickou prezencí v LT C2–D1 na oppidu Stradonice (Venclová 1990, 126–127, pl. 11:12a). Nemnohé analogie jsou známy z podkrušnohorských Dolánek, Drahonice a Radovesic nebo ze středočeské Mšece, dále prakticky z celé střední Evropy.

Lokalita Lobeč zastupuje jednu z mála lokalit severně od Labe, kde je bezpečně doloženo osídlení v oppidálním LT D1, a to prostřednictvím spony typu Almgren 65 (Waldhauser 2002, 102–103).

ZÁVĚR

„Oproti někdejším představám o relativní vzácnosti skleněných náramků mimo významnější sídliště se nyní ukazuje jejich spíše běžný výskyt v Čechách“ (Venclová 2008, 115–116). S tímto názorem by šlo souhlasit, pokud budou v potaz brány pouze ojedinělé nálezy zlomků skleněných náramků z jednotlivých sídlišť. Ukazuje na to již zejména v 70. letech minulého století komplexně prozkoumaný areál několika laténských sídlišť v povodí Horního Lukovského potoka (Radovesice) v Podkrušnohoří (srv. Waldhauser 2001, 426–430 s lit.), kde ze všech sídlišť LT C–D1 pocházejí ojedinělé nálezy skleněného kruhového šperku, avšak pouze z jediného z nich v několikanásobné kvantitě. Jediný dosud nepublikovaný fragment skleněného náramku ze žlutého skla z Radovesic (poloha Návrší) je při této příležitosti nutno dodatečně zveřejnit (obr. 1:5). Spíše se jeví, že dlouhodoběji obývaná pravděpodobně větší a lidnatější sídliště vykazovala (zpočátku?) vyšší příjem skleněných náramků nežli krátkodoběji osídlené „dvorce“ s limitovanou dobou existence.

LITERATURA

- Filip, J. 1947: Dějinné počátky Českého ráje. Praha.
- Haevernick, T. E. 1960: Die Glasarmringe und Ringperlen der Mittel- und Spätlatènezeit auf dem europäischen Festland. Bonn.
- Venclová, N. 1990: Celtic glas in Bohemia. Praha.
- Venclová, N. (ed.) 2008: Archeologie pravěkých Čech. Doba laténská. Praha.
- Waldhauser, J. 1996: Keltové na Jizeře a v Českém ráji. Praha–Mladá Boleslav.
- Waldhauser, J. 2001: Encyklopedie Keltů v Čechách. Praha.
- Waldhauser, J. 2002: Laténské sídliště v Benátkách nad Jizerou III-Obodři, Archeologie ve středních Čechách 6, 353–355.
- Waldhauser, J. 2007: Varia praeistorica z mladoboleslavského muzea, Archeologie ve středních Čechách 11, 356–361.
- Waldhauser, J. – Krásný, F. 2006: Problémy konce doby laténské v Pojizeří. In: Droberjar, E. – Lutovský, M. (eds.), Archeologie barbarů 2005. Praha, 91–153.

FURTHER FINDS OF LA TÈNE GLASS BRACELET FRAGMENTS FROM CENTRAL BOHEMIA

The author has recorded further finds of glass bracelet fragments from the sites of Slivínko and Benátky nad Jizerou III-Obodř (both Mladá Boleslav District) and from Lobeč (Mělník District), that originate from recent field walking activities of collaborators of the Museum of the Mladá Boleslav region. According to T. E. Haevernick (1960) and N. Venclová (1990) chronologies, these finds can be attributed either to common type 13 (Benátky nad Jizerou III-Obodř) or to more uncommon types 8c (Slivínko) and 12a (Lobeč) occurring in LT C. There are altogether 14 fragments that were obtained from Slivínko, which ranks this site as fourth in Bohemia, including oppida. Long-term settlements probably showed (at least at the beginning) a higher degree of acceptance of glass jewellery than „hamlets“ inhabited for a shorter period of time.

JIRÍ WALDHAUSER

MUZEUM MLADOBESLAVSKA, STAROMĚSTSKÉ NÁMĚSTÍ 1 – HRAD, 293 01 MLADÁ BOESLAV